

súlyt, magyarázta, vagy magyarázta félre a világot, holott a természet, környezet egysége, a természeti, társadalmi folyamatok összefüggése követeli azt, hogy a kultúraterületek megismerései, eredményei egésszé álljanak össze, mert az egészből szólnak.

Ezért el kell érni, hogy a gyerekek nevelésük során, de a végén mindenképpen lássák, hogy MINDEN: a mese, a monda, a mítosz, a népművészet, a művészet, a tudomány, a technológia UGYANARRÓL: a kozmoszról, a természetről, a társadalomról, az emberről és KAPCSOLATAIKRÓL, a környezet EGYSEGÉRŐL szólnak. Ezt az egységet létezésünk, munkatevékenységünk során figyelembe kell venni és meg kell őrizni, ÖNMAGÁÉRT, ÖNMAGUNKÉRT.

Az ilyen nevelés az egész személyiségre hat, és remélhetőleg olyan cselekvési kultúrára teszi alkalmassá az embert, melynek birtokában nem követi el azokat a hibákat, melyek a vilgáváltságok sorozatait előidézték.

A nevelés csak úgy tud az egész személyiségre hatni, úgy valósul meg teljessége, ha – a kultúraterületek harmonikus együttesével – fejleszti az érzéseket, az értelmet, ébren tartja a hitet, a képzeletet, hangsúlyosan a kíváncsi rácsodálkozás képességét a természeti, emberi létezésre és tudatosítja az efölött érezhető örömet és hálát.

Ahogy egyesületünk felejthetetlen és pótolhatatlan tiszteleti elnöke és alapítótagja, *Juhász-Nagy Pál* meghatározta: „a kíváncsi rácsodálkozás a természetre az ökológiai kultúra legerősebb alfája, minden más – így akár tudományos, akár művészi »kibontás« már ebből az alapérzésből következik. Fontos tudnunk, hogy a csoda és csodálkozás rokon fogalmak és nincs kártékonyabb pedagógia, mint amelyik a csodák létét »lehazudja« és a csodálkozás képességét »sikerrel« sorvasztja el. Éppen ellenkezőleg: nincs fontosabb tanári feladat e rácsodálkozás bátorításánál, majd a »kibontásnál« nyújtott segítségnél, téve mindezt a »vox humana« hullámhosszán.”

Az ilyen nevelés során kialakulhat az ökológiai gondolkodás, erkölcs és cselekvés, a természet, a környezet, az élet megőrzésének képessége, az emberi tevékenység hatásainak figyelembevétele, a természet törvényeivel való összhangja, az ember boldogsága.

Ezt a szemléletet, gondolkodást a gyermekeknek és a felnőtteknek egyszerre kell elsajátítani, sőt a kíváncsi rácsodálkozás képességét a gyermekektől kellene „visszatanulni”, mely *Juhász-Nagy Pál* szerint talán a legfontosabb gyermekerény. Ezért mi felnőttek – minden minőségünkben – bátran figyelembe vehetjük *Weöres Sándor* költő ajánlását: „Gyermekszemmel nézzél szerte, / s máris nem vagy vakság verte”, hogy megalapozhassunk egy boldogabb életre felkészítő nevelést.

Persze a jelenlegi helyzet nehéz, és még sokáig nehéz lehet, de soha ne feledjük, hogy a nevelés EMBERFORMÁLÁS, a legnemesebb alkotás, ehhez mérjük magunkat és ez adja erőt a korszak- és rendszerváltás lehetőségei és kényszerei között.

GULYÁS PÁLNÉ

Rácsodálkozás, rácsodálkoztatás a természetre; természeti, környezeti nevelés alkotó, kutató tanárokkal

*A természet- és Környezetvédő Tanárok
Egyesületének tevékenysége*

TKTE Elnöksége: *Tóth Albert* elnök, *Gulyás Pálné* ügyvezető elnökhelyettes, *Láng Edit*, *Vizy Istvánné*, *Budayné Kálóczy Ildikó* elnökhelyettesek, *Sára Endréné* az ellenőrző Bizottság elnöke.

A TKTE 1991. október 19-én alakult olyan általános közép- és egyetemen tanító tanárokból, akik részt vettek az ELTE TTK környezetvédelmi tanártovábbképzésén vagy tanítottak azon. Ezt megelőzően, mint a Környezetvédő Tanárok Közossége rendszeresen tartottak szakmai, baráti összejöveteleket (Sopron, Császártöltés, Tamási). Tamásiban *elhatározták 1991. június 27-én, hogy egyesületté alakulnak*, hogy hatékonyabbá tegyék közös tevékenységüket a természeti, környezeti nevelés, oktatás mielőbbi megindítása érdekében.

Első közös fellépésként a Pro Renovanda Cultura Hungariae alapítványtól nyert pályázat keretében adták át tapasztalataikat tanártársaiknak.

1991 nyarán az angliai Wigani Környezeti Nevelési Központ Tamásiban tartott tréningjét szerveztük és részt vettünk azon, megismertedtünk az általuk alkalmazott *globális környezeti nevelési elvekkel, módszerekkel*, mi is tájékoztattuk őket a tagjaink által folytatott általános iskolai, gimnáziumi, szakközépiskolai környezeti nevelésről, oktatásról.

1991. október 19-én Budapesten megalakult a *Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesülete*.

A TKTE Vezetősége 1992. február 21-én előtanácskozást tartott az általános iskolai környezeti nevelésről, oktatásról, a nemzeti alaptantervről. Itt azt képviseltük, hogy

- a természeti, környezeti nevelés szervezett megindítása nem tűr halasztást, és ennek a NAT-ban is ki kell fejeződnie;

- úgy, hogy az ökológiai kultúra, nevelés fő feladata az emberben eredendően benne rejlő értékek kibontakoztatása a mítosz, a művészet és a tudomány, a technológia által a természeti, környezeti értékek minél hatékonyabb védelme érdekében;

- ehhez külső: a kultúra egyenrangúsítása, az ökológiai szemlélet állami, állampolgári vállalása, és belső: ökológiai szemlélet elterjesztése, ezt segítő szakmai, módszertani programok kidolgozása – feltételek szükségesek;

- a természeti, környezeti ismereteknek jelentkezni kell a tantárgyakban és önálló blokként (tantárgyként) is.

1992. évben elkészítettük a *Környezeti nevelési önálló műveltségi terület követelményrendszerének javaslatát a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium közreműködésével*.

1992. december 5–6-án egyesületünk kezdeményezésére a *környezeti nevelés kérdéskörének* – a kultúra területek környezeti nevelésben betölthető szerepének – tisztázására a Magyar Tudományos Akadémiával, a Művelődési és Köznevelési Minisztériummal, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériummal – *konferenciát* rendeztünk, ahol elfogadták az általunk készített követelményrendszert.

1992. évben megindítottuk az *Ökológiai kultúra – Ökológiai nevelés* sorozatot, melynek első füzet: *Juhász-Nagy Pál: Vázlatok az ökológiai kultúra tematikájához* volt.

E sorozat második füzeté Gulyás Pálné–Láng Edit–Vizy Istvánné szerkesztésében: *Természeti, környezeti nevelés, mint a nevelés megújításának lehetősége*. Ez a füzet az egyesületi tagok tevékenységének szerkesztett gyűjteménye. A szerkesztés alapja az egyesület közös munkája, a Környezeti nevelés követelményrendszere volt. E füzet is több mint 50 szerző, három szerkesztő, 2 lektor együttes munkája volt. A kötet létrejöttét megalapozta az a környezetvédelmi tanártovábbképzés, mely az ELTE Természettudományi Karán folyt és folyik jelenleg is, melyen több mint harminc kiváló tanár adott elő és szintén nagy azoknak a konzulenseknek a száma, akik a záródolgozatok elkészítését segítették és értékelték. Köszönet illeti mindannyiukat. Ezzel egyidőben (1993-ban) jelenik meg Bérczi Szaniszló: *A műveltség rétegződése, gondolkodási és cselekvési rendszerek* (természettisztelő cselekvési kultúra kialakítása) harmadik füzeté is.

Jelentős állomás volt egyesületi életünkben I. NYILVÁNOS ELŐADÓI ÜLÉSÜNK, melyet RÁCSODÁLKOZÁS, RÁCSODÁLKOZTATÁS A TERMÉSZETRE, Természeti, környezeti nevelés alkotó, kutató tanárokkal címmel tartottunk Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Ott, ahol Juhász-Nagy Pál született és ahol tanári pályafutását kezdte. Emlékeztünk és tisztelegtünk előtte ezzel is. Előadói ülésünk díszvendége volt felesége Erika és *Jakucs Pál* professzor, aki meleg és személyes hangú köszöntőjével tisztelt meg bennünket. A Kossuth Lajos Tudományegyetem szervezéssel, előadásokkal, megnyitóval és a szép hely biztosításával járult hozzá a rendezvény sikeréhez. Je-

lentos anyagi támogatást kaptunk a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumtól és Debrecen város Polgármesteri Hivatalától. E támogatásokból biztosítani tudtuk az ingyenes részvételt, két kiadványunkat.

Támogatták még a konferenciát közreműködésükkel és anyagilag a Hajdu-Bihar megyei Önkormányzat, a TITÁSZ Rt, Hajdukomm AKS Debrecen, és természetesen az egyesület tagsága szervező munkával és előadásokkal.

Végül, de elsőként kellett volna említeni Hajdu-, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg és más megyék érdeklődő – majdnem 300 – résztvevő tanárát, akik figyelmükkel és – második nap – az élményszerző tapasztalatszerzés elméleti és gyakorlati foglalkozáson aktív részvétellel tettek hitet elkötelezettségükről a természeti, környezeti nevelés ügye iránt.

A rendezvény – mely meleg, baráti körben zajlott – háziasszonya Budayné Kálóczi Il-dikó volt.

Az első előadói nap végén az Egyesület tagjai Közgyűlésre jöttek össze, ahol elhatá-rozás született arról, hogy, tapasztalatátadásunkat országszerte, régióként folytatjuk.

A következő rendezvényünk színhelye Szeged lesz, melyet a Csongrád megyei Ter-mészetvédelmi Egyesülettel közösen rendezünk a dél-alföldi régió tanárainak. A rendez-vény háziasszonya Sára Zsuzsa lesz.

Az I. Nyilvános előadói üléssel egyidőben mutatkoztunk be a Hungarodidact kiállításon az Egyesület poszterével, tevékenységünk ismertetésével és kiadványainkkal.

Külföldi kapcsolatainkat – szükség szerint – most építjük.

Igen jelentős tagságunk táboroztató, terepgyakorlati tevékenysége, ahol termé-szetközelségben csodálkozhat rá tanár, diák egyaránt a természet szépségeire, titkaira, sok-féleségére; élheti át természettörténeti rokonságát. Ez az alapérzés biztosabban ráhan-golja a gyermeket eredete, a természet megismerésére, tiszteletben tartására is.

Taglétszámunk meghaladta a 100 főt, szinte mindenki ismeri egymást és mindenki ak-tív munkahelyén és együttes megmozdulásainkon, hazai és külföldi tapasztalatcseréken egyaránt.

GULYÁS PÁLNÉ

Füzi László

AZ IRODALOM HELYZET TUDATA

320 oldal, ára 380 Ft.

Megrendelhető a Jelenkor Kiadó
címén: 7621 Pécs, Széchenyi tér 17.

Legalább 11 db megrendelése
esetén 40 % árengedményt adunk!

„Szabad-e irodalomtörténetet írni a jelen irodalmáról?” – teszi fel könyve bevezetőjében Béládi Miklós nyomán a kérdést Füzi László, aki könyve meg-írásával annak bizonyítására vállalko-zott, hogy a korábbi hasonló kísérletek kudarca „nem a kortársi »irodalomtör-ténet-írás« feleslegességét vagy éppen-séggel lehetetlenségét sugallja szá-munkra, hanem a sajátos nézőpontú, meghatározott szándékokkal elvégzett vizsgálódás értelmességét. A már emlí-tett szempontok figyelembevételével az irodalom életfolyamatait igyekszünk bemutatni, s a folyamatok és művek társadalmiságát, az irodalomnak a tár-sadalommal való kölcsönös kapcsolatát.”